

Problematika branja odlomkov pri pouku književnosti

Eva Traven, Branka Vodopivec; OŠ Predoslje Kranj

Učenec kot bralec

- ☞ Mladi, pa tudi ljudje nasploh, vse manj in vse bolj poredko berejo.
- ☞ Branje je glavni vir kakovostnega učenja pri pouku književnosti.
- ☞ Spodbujati literarno branje → ustvarjati ustrezne razmere za komunikacijo med učencem in literaturo.

Bralna učinkovitost

Na bralno učinkovitost vplivajo kognitivni in čustveno-motivacijski dejavniki.

∞ Kognitivni dejavniki:

- bralčevo predznanje,
- pričakovanja,
- inteligentnost in
- tehnika branja

MREŽA POJMOV

v dolgoročnem spominu
+ nove informacije
iz besedila

∞ Čustveno-motivacijski dejavniki:

- pozitiven/negativen odnos do branja
- interes za določene bralne vsebine

Bralno razumevanje

Bralno razumevanje ravnin besedila:

- ∞ Nivo besednega razumevanja (pomen besed, dejstev ...)
- ∞ Interpretacijsko razumevanje – razumevanje s sklepanjem
- ∞ Kritično in ustvarjalno branje (bralec besedilo ovrednoti in/ali ustvarjalno preoblikuje)

Branje z odlomki

Roland Barthes:

- ☞ Od uporabe beril, ki temeljijo na odlomkih, ne moremo pričakovati vzgoje bralca, ki bi se zanimal za književnost, marveč samo znanje podatkov o književnosti za reševanje križank in televizijskih kvizov. (1969)

Meta Grosman

- ☞ Branje odlomka posredno sporoča, da celih besedil sploh ni smiselno brati in z njimi izgubljati časa.

∞ Večina odlomkov v šolskem berilu je iztrganih iz sredine besedila.

- To ne omogoča naravnega procesa branja in s tem pozitivnega literarnega doživetja.

∞ Zgolj še ena nezanimiva zbirka podatkov, ki je del dolgočasnega šolskega pouka in nič bolj zanimive književnosti.

- ∞ Vprašanja za preverjanje razumevanja?
- ∞ Povzetek celotnega besedila?
- ∞ Preveliko število besedil?
 - Kako brez pozitivne bralne izkušnje učence vzgojiti v bralce leposlovja in ljubitelje književnosti?

Raziskava

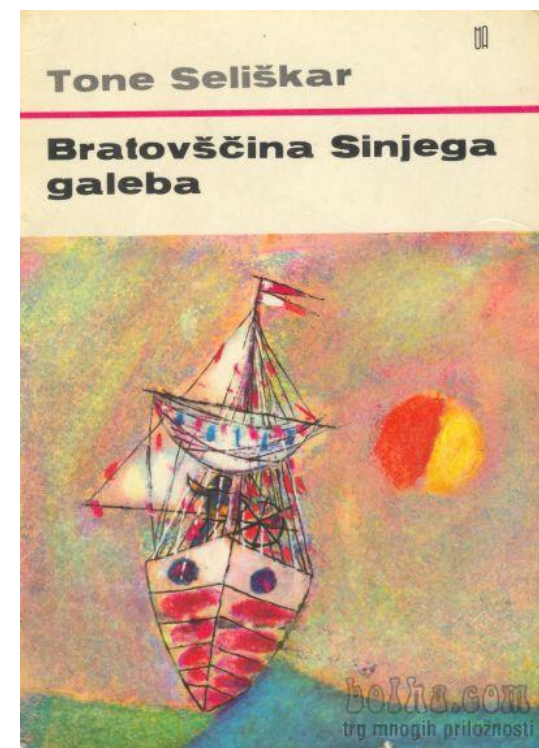
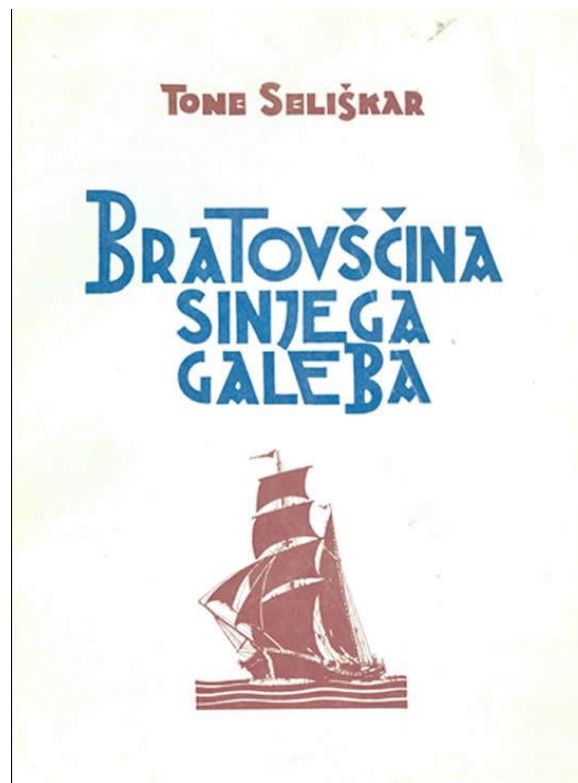
- ☞ Vzorec: osnovnošolci 6. (45 učencev) in 7. (42 učencev) razredov OŠ Predoslje Kranj.
- ☞ Učenci so brali odlomek iz romana T. Seliškarja Bratovščina Sinjega Galeba (mladinski roman).
- ☞ ANKETNI VPRAŠALNIK: 12 vprašanj

- ☞ Novi UN za slovenščino (str. 60): „Po metodi dolgega branja doživijo skupaj najmanj eno književno besedilo vsako leto.“

Ali si to knjigo že prebral?

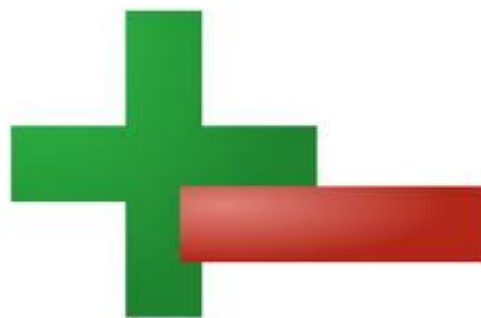
- 6. razred: 8 učencev od 45. je že prebralo knjigo, 31 učencev pa je zgodbo poznala iz filma (nanizanke)
- 7. razred: knjigo so prebrali vsi (42)

Kakšen se ti je zdel odlomek?

	6. razred		7. razred	
	Število učencev	delež	Število učencev	delež
Pozitivno	38	84,4	39	92,9
Negativno	7	15,6	3	7,1
Skupaj	45		42	

∞ + odlomek je zanimiv, napet, »kulski«, razburljiv, dobra vsebina, je tak kot v filmu, zabaven, poučen, kar v redu, vseh jim je bila odločnost otrok, knjiga je še boljša v celoti

∞ – žalostna vsebina, je dolgočasen, moral bi prebrati celo knjigo, da bi videl, kaj je, film je precej boljši, nezanimiv, ker nima konca

Kako si predstavljaš glavnega junaka?

- ✎ Večina ga je označila s pozitivnimi občutji.
- ✎ Raznovrstne oznake: je majhen in šibak, velik in močan, obupan, žalosten, strgan, umazan in skuštran, podoben je očetu, vsi ga ubogajo, oblečen je v mornarska oblačila in gorske čevlje, ima črne lase, je pogumen, odločen, pameten, je gibčen in dober prijatelj.
- ✎ Učenci 7. razreda so navajali, da je Ivo pogumen, dobrega srca, nesebičen, samostojen, pameten, svetlolas, pošten, zagorel, odločen, spreten, delaven, preprost in iznajdljiv ter vztrajen.

Kako se bo po tvojem mnenju zgodba nadaljevala?

- ☞ Odgovori so pri šestošolcih zelo raznovrstni, pri sedmošolcih pa seveda »pravilni«.
- ☞ Šestošolci, ki so poznali zgodbo od prej, so zapisali, da bodo fantje dobili Galeba nazaj, da bodo našli tihotapce in se srečno vrnili domov.
- ☞ Učenci, ki zgodbe niso poznali: Otrokom se bo na morju zgodila nesreča, a se bodo srečno rešili; Ujela bi jih nevihta; Na morju bodo ribarili in potem služili denar s prodajo rib. Ko bodo zbrali dovolj denarja, bodo zgradili lepo hišo s pogledom na morje; Na morju bi videli ribe, delfine in še kaj. Nato bi na drugi strani morja odprli restavracijo; Srečno bi živeli do konca svojih dni ...

Te je odlomek spodbudil k branju knjige?

29 učencev (64 %) je odgovorilo pritrdilno.

∞ Razlogi: odlomek je zanimiv, poučen, radi berejo napete knjige, zanima jih nadaljevanje; »če je odlomek dober, mora biti dobra tudi knjiga«, in »me zanima, če je knjiga kaj podobna filmu«.

16 učencev (35,6 %), je odgovorilo, da romana ne bodo prebrali.

∞ Razlogi: jim ni zanimiv, so jo že prebrali, so že gledali film in jih zato knjiga ne zanima, nekdo je zapisal, da se mu ne ljubi brati cele knjige, nekdo drug pa, da tudi sicer ne bere rad.

PREDNOSTI BRANJA ODLOMKOV

- ☞ Lahko te spodbudi k branju celotne knjige, zbudi zanimanje.
- ☞ Izveš približno, kakšna je knjiga in zato lažje razumeš knjigo.
- ☞ Veš, o čem bo govorila knjiga.
- ☞ Izveš bistvo knjige, glavne stvari.
- ☞ Ne vzame ti veliko časa, hitro ga prebereš.
- ☞ So krajši in zato bolj napeti, vznemirljivi, saj je kratko.
- ☞ Knjige so bolj dolgočasne, so predolge.
- ☞ Ne izveš konca zgodbe, samo sklepaš o tem, kakšen je konec.
- ☞ Nekatere knjige so dolgočasne in je dovolj, da prebereš le odlomek.

- ☞ Kadar se mi ne da brati cele knjige, ni ti treba brati dolgočasnih delov.
- ☞ Spoznaš več knjig, izveš za nove, zanimive knjige.
- ☞ Imaš možnost lažje izbire glede branja celotne knjige.
- ☞ Nadaljevanje izveš od sošolcev ali si jih izmisliš sam.
- ☞ Natančneje razumem del knjige, bolj natančno spoznam. kakšen dogodek ali osebo, poglobljeno spoznaš določen del.
- ☞ Izboljšaš branje.
- ☞ Da se spomniš zgodbe iz knjige, obnoviš knjigo.
- ☞ Če se ti ne ljubi brati, je bolje prebrati le odlomek.
- ☞ Izveš manj podatkov, zato se lažje zapomniš.
- ☞ Za kratkočasje.

SLABOSTI BRANJA ODLOMKOV

- ✎ Je prekratko.
- ✎ Ne izveš celotne zgodbe, ne spoznaš celotne zgodbe, čeprav ti je zanimiv odlomek.
- ✎ Dobiš le približno idejo, kaj se dogaja.
- ✎ Odlomek je lahko nezanimiv, dolgočasen, knjiga pa ni nujno taka.
- ✎ S knjigo si bogatiš besedni zaklad, izveš več novih besed.
- ✎ Ne izveš, zakaj se nekaj zgodi, ne izveš vsega, izveš samo nekatere podatke.
- ✎ Ne veš natančne predzgodbe.
- ✎ Bolje je izvedeti vse, knjiga je bolj razumljiva, saj poznaš natančen konec.

- ✎ Ne doživiš knjige v celoti.
- ✎ Manj oseb, manj dogajanja.
- ✎ Pogosto zgodbe ne razumem dobro, saj imam premalo podatkov.
- ✎ Že na platnicah izveš kratko zgodbo, zato so nepotrebni.
- ✎ Če prej že prebereš odlomek, poznaš del zgodbe in ni več tako napeto.
- ✎ Zaradi odlomka nekatere stvari napačno razumem.
- ✎ Rad berem dolga besedila.

- ✎ Končajo se, ko je najbolj zanimivo, odrežejo zgodbo.
- ✎ Konec je lahko čisto drugačen (tako kot v tem primeru).
- ✎ Mislim, da je knjiga slaba, če mi odlomek ni všeč.
- ✎ Prehitro se vse zaplete ali razplete.
- ✎ Niso dovolj poučni.
- ✎ Začetno razburjenje in zanimanje te hitro mine.
- ✎ Je manj dogajanja, premalo izvem.
- ✎ Teže razumeš idejo knjige, ni pravega sporočila.
- ✎ Poudarek je le na enem delu knjige.
- ✎ Le površno poznam zgodbo in junake.
- ✎ Ne izveš podrobnosti.

Zaključna razmišljanja

- ☞ Prednost je, da prihranimo s časom in na ta način odpremo učenčevo razgledanost po svetu literature.
- ☞ Negativni učinki: namesto razvitega literarnega branja – zavestnega bralčevega doživljanja, razumevanja in vrednotenja literarnega dela – mnogi knjigo komaj še primejo v roke.
- ☞ Je število obravnavanih del v učnem načrtu preobsežno?
- ☞ Bi postalo učencu dolgčas?
- ☞ Rešitev = kompromis
- ☞ Izbrani odlomki naj bralca spodbudijo k branju, vzbudijo njegovo zanimanje.

☞ Če učence zanima, kaj se zgodi v predzgodbi in kako se knjiga konča, naj jim odgovori knjiga sama.

☞ Branje celotne knjige je ZAKON.

☞ Hvala za pozornost!

